

<https://doi.org/10.62837/2025.7.55>

SAMİRƏ RZAYEVA
Müəllim, Xarici dillər kafedrası
Sumqayıt Dövlət Universiteti
samira.rzayeva@sdu.edu.az
GÜLNAR HƏSƏNOVA
Müəllim, Xarici dillər kafedrası
Sumqayıt Dövlət Universiteti
gulnar.hasanova@sdu.edu.az

DİL ÖYRƏNMƏDƏ DİNLƏMƏ, DANIŞMA, OXU VƏ YAZININ İNTEQRATİV İNKİŞAFI

Xülasə

Məqalədə kommunikativ dil tədrisinin mahiyyəti və dörd əsas bacarığın - oxuma, yazma, dinləmə və danışmanın inkişafındakı rolu araşdırılır. Müəlliflər vurğulayırlar ki, bu bacarıqlar ayrı-ayrılıqda deyil, integrativ formada öyrədildikdə daha səmərəli nəticə əldə olunur. Dinləmə və danışma bacarıqları real ünsiyyət vərdişlərinin formalaşmasına, yazı və oxu bacarıqları isə akademik ifadə və leksik inkişafın təmin olunmasına xidmət edir. Kommunikativ yanaşma tələbələrin motivasiyasını artırır, onların ünsiyyətə hazırlığını gücləndirir və öyrənmə prosesini interaktiv edir. Tədqiqat nəticələri göstərir ki, tələbələr dil öyrənməyi əsasən ünsiyyət, səyahət və peşə imkanları üçün vacib hesab edirlər. Nəticə etibarilə, kommunikativ dil tədrisi müasir dövrdə dil öyrənilməsinin ən effektiv yanaşması kimi dəyərləndirilir.

***Açar sözlər:** kommunikativ dil tədrisi, dil bacarıqları, dinləmə, danışma, oxu, yazı, ünsiyyət, motivasiya*

Giriş

Dil tədrisinin müxtəlif yanaşmaları mövcuddur ki, burada kommunikativ dil tədrisi bütün dünyada dominant yanaşmadır. Kommunikativ dil tədrisi yanaşması dil öyrənənlərə dərslər zamanı birgə fəaliyyətlər vasitəsilə özlərini və fikirlərini ifadə etməyə imkan verir. Məlumdur ki, kommunikativ dil tədrisi yanaşması dil öyrənənlərə dərslər zamanı birgə fəaliyyətlər vasitəsilə özlərini və fikirlərini ifadə etməyə imkan verir. Dünyanın əksər ölkələrində məktəblərdə, universitetlərdə, kolleclərdə və dil institutlarında tətbiq olunan kommunikativ dil tədrisi, tədris mühitini həm interaktiv, həm də orijinal olan yeni fəaliyyət növləri və materiallarla təlqin etməklə, öyrənənlərin öyrənməyə maraqlarını stimullaşdırır.

Kommunikativ yanaşma dörd dil bacarığının inkişafını vurğulayır; oxumaq, yazmaq, dinləmək və danışmaq. Bu bacarıqları inteqrasiya olunmuş şəkildə və qarşılıqlı asılılıqla inkişaf etdirmək vacibdir.

Bununla belə, bir çox müəllimlər düşünürlər ki, hər bir bacarığı ayrıca təqdim etmək və inkişaf etdirmək daha asandır. Nəticədə, onlar dili kommunikativ şəkildə öyrətmirlər, oxuma, dinləmə, danışma və yazma strategiyalarının ayrı-ayrılıqda öyrədildiyi ayrı-ayrı bacarıqlar üzrə təlimat verirlər. Bununla belə, yalnız bir bacarıq inkişaf etdirmək üçün etiketlənmiş bir çox kursda bu seqreqasiya yalnız qismən olur. Məsələn, oxu kursunda müəllim bütün göstərişləri şifahi olaraq verə bilər, beləliklə, tələbələr də dinləmə bacarıqlarını inkişaf etdirir, dörd kommunikativ bacarığın bir-biri ilə inteqrasiya olduğunu sübut edir və dilin inteqrativ fəaliyyət olduğunu və öyrətməyin müdrik olduğunu göstərir. Odur ki, dil bacarıqlarını ayrı-ayrılıqda deyil, interaktiv və birlikdə inkişaf etdirmək daha məqsədəuyğundur.

Dinləmə bacarığının öyrədilməsi

H.D.Brauna görə, bəşər övladı iki məhsuldar dil performansını - şifahi və yazılı - və qəbuledici dil performansının iki formasını - eşitmə və oxu - formalaşdırmışdır. H.D.Braun hesab edir ki, bu bacarıqların inteqrasiyası tələbələrə böyük motivasiya verir ki, bu da daha yaxşı danışma, dinləmə, oxuma və yazma bacarıqlarına çevrilir, çünki tələbələr mənalı tapşırıqlarla işləyirlər [1, s.285]. Bundan əlavə, tələbələrdə kommunikativ səriştənin inkişafı üçün bu dörd bacarığın sinif daxilində inteqrasiyası məqsədəuyğundur. Bunu etmək üçün bəzi səbəblər aşağıdakılardır: dilin qəbulu dilin istehsalı ilə gedir; yazılı və danışq dili tez-tez bir-biri ilə əlaqəli olur; öyrənmələrin dil formalarından daha çox dillə nə edə biləcəyinə diqqət yetirmək lazımdır; və çox vaxt bir bacarıq digərini inkişaf etdirir.

Digər tərəfdən, C.Harmer bildirir ki, çox vaxt dörd bacarıq gündəlik həyatda inteqrasiya olunur; söhbət əsnasında dinləyən şəxs nəhayət danışacaq. Ceremi Harmer deyir: “Əgər bacarıqdan istifadə bu şəkildə çox qatlıdırsa, hər bir bacarığı ayrı-ayrılıqda öyrətməyin mənası yoxdur. Buna görə də biz giriş və çıxışın sinifdə necə əlaqəli olduğuna, bacarıqların necə inteqrasiya oluna biləcəyinə və bacarıq və dil işinin necə əlaqəli olduğuna baxacağıq” [4, s.129].

H.D.Braun bildirir ki, dinləmənin əhəmiyyətini qiymətləndirməmək olmaz, çünki biz linqvistik məlumatı özümüz çatdırırıq və bu proses vasitəsilə dil əmələ gətiririk [1, s.297]. Digər tərəfdən, C.Harmer müəyyən edir ki, tələbələrin əksəriyyəti hər cür qarşılıqlı əlaqədə insanların nə dediyini başa düşmək istəyir [6, s.134]. Mənalı dinləmə fəaliyyəti tələbələrin tələffüzü üçün yaxşıdır (ton, səslər, intonasiya və s.). Buna görə də tələbələrin hər dəfə bacarıqları zaman dili eşitmələri yaxşıdır. Beləliklə, tələbələr nə qədər çox dinləyirlərsə, təkcə nitqi başa düşməkdə deyil, həm də danışqda bir o qədər yaxşı olurlar.

H.D.Braun üçün klasterlər, dildə artıq (lazımsız) ifadələr, danışq dilinin performans dəyişənləri (tərəddüdlər, yanlış başlanğıclar, fasilələr, düzəlişlər),

çatdırılma sürəti, vurğu, ritm, intonasiya kimi tələbələr üçün dinləmə prosesini çətinləşdirən dil xüsusiyyətlərini nəzərə almaq vacibdir [1]. Tələbələrin dinləyərkən qarşılaşdıqları problemlərin bir çoxu bunlardır: insanlar çox sürətli danışirlar, sözün nə vaxt başladığını və ya bitdiyini bilmirlər, tələffüzlə bağlı problemlər, təfərrüatları başa düşmərlər, mesajın ümumi mənasını və ya ifadə olunan münasibəti başa düşmərlər.

Bu problemlərin qarşısını almaq üçün C.Harmer dinləyərkən tələbələrə kömək etmək üçün dinləmə prinsiplərini müəyyən edir. Bu prinsiplərdən bəziləri bunlardır: tələbələri mümkün qədər çox dinləməyə təşviq edin, tələbələri dinləməyə hazırlaşmağa kömək edin, bəzən tələbələr bir dəfədən çox dinləməlidirlər, tələbələri dinləmə tapşırığının məzmununa cavab verməyə təşviq edin, sadəcə dilə deyil, fərqli dinləmə mərhələləri müxtəlif dinləmə tapşırıqlarını tələb edir və yaxşı müəllimlər dinləmə mətnlərindən tam istifadə edirlər [8, s.135].

Danışq bacarığının öyrədilməsi

H.D.Brauna görə, kommunikativ yanaşmaya görə dinləmə və danışma bir-birinə bağlıdır [1]. Bu iki bacarıq arasındakı qarşılıqlı əlaqə ən məşhur diskurs kateqoriyasına aiddir: söhbət. C.Harmerin fikrincə, sinifdə nitq bacarıqlarının öyrədilməsinin vacibliyi təhlükəsiz mühitdə real həyatda nitqlə məşğul olmaq şansıdır [9, s.136]. Belə ki, danışan tələbələr yaşadıkları uğur və ya problemlər haqqında real vaxtda rəy verirlər və onlar tədricən avtonom dil istifadəçilərinə çevrilərək dilin elementlərindən avtomatik istifadə etmək imkanı əldə edirlər.

H.D.Broun qeyd edir ki, tələbələrdə nitq bacarıqlarının inkişafını çətinləşdirən bəzi amillər klasterlər, artıq (lazımsız) ifadələr, danışq dilinin performans dəyişənləri, çatdırılma sürəti, vurğu, ritm, intonasiya və qarşılıqlı təsir növləridir [1, s.300].

C.Harmer üçün yaxşı nitq fəaliyyətləri tələbələrin bundan məmnun qalması üçün çox cəlbedici olmalıdır [4]. Tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, mövzu və işarələrin verilməsi, nitqi strukturlaşdırmaq, danışq döngəsindən qaçmaq (cavab verməmək), açıq suallar vermək və müxtəlif rollu oyunlar oynamaq sinifdə səlis danışqın inkişafı üçün təhlükəsiz və etibarlı mühit yaradır və bu vasitələr tələbələrin nitq bacarıqlarını inkişaf etdirməyə kömək etmək üçün sinifdə faydalı vasitələrdir.

Digər tərəfdən H.D.Broun-a görə, dərslər zamanı kömək edən nitq texnikalarının dizaynı üçün istifadə edilməli olan bəzi prinsiplər var. Bu prinsiplərdən bəziləri bunlardır: müəllim tələbənin ehtiyaclarını əhatə edən üsullardan istifadə etməli, həvəsləndirici üsullar təqdim etməli, dildən mənalı kontekstlərdə istifadə etməyə təşviq etməli, əks əlaqə və düzəliş təmin etməli, danışma və dinləmə arasında əlaqə yaratmalı, tələbələri şifahi ünsiyyətə başlamaq və nitq strategiyalarını inkişaf etdirməyə təşviq etməlidir [1, s.300-301].

Yazı bacarığının öyrədilməsi

C.Harmer qeyd edir ki, yazı bacarıqlarının öyrədilməsinin vacibliyi ondan ibarətdir ki, yazı vasitəsilə tələbələr kortəbii söhbətlərə cəhd etdikləri zaman sahib olduqlarından daha çox vaxt əldə edirlər [10, s.141].

C.Skrivener deyir ki, yazmağı öyrətmək vacibdir, çünki tələbələrin gündəlik həyatda yazı üzərində işləmələrini tələb edən ehtiyacları var. Həmçinin, onların qeydlər aparmağa cəlb olunması ehtimalı var. Yazmaq – düşünmək, hazırlamaq, məşq etmək, səhv etmək və həll yollarını tapmaq üçün vaxta ehtiyacı olan zehni bir prosesdir [5, s.83].

C.Skrivener-in fikrincə, müəllimlər tələbələrə yekun mətn hazırlanmazdan əvvəl bir sıra hazırlıq addımlarını yerinə yetirməklə və bu hazırlıq prosesindən daha çox xəbərdar olmaqla onlara kömək edə bilər [7, s.83]. Həmçinin, tələbələrə beyin fırtınası, mətnə başlamaq və sürətli yazma kimi ideyalar yaratmağa kömək edən strategiyalardan, strukturlaşdırma və təşkil etmək, nümunə mətnlərə baxmaq, qaralamalar haqqında rəy əldə etmək və nəzərdən keçirmək üçün kompüterlərdən və onun alətlərindən istifadə etmək kimi ideyalardan istifadə etməkdə kömək etmək lazımdır.

C.Harmer deyir ki, tələbələrə yazmağa kömək etmək üçün bəzi mövzuları nəzərdən keçirmək lazımdır: janr, yazı prosesi - planlaşdırma, tərtib etmək, nəzərdən keçirmək, redaktə etmək və yazı vərdişini yaratmaq [9, s.18].

Yazı səriştəsi müəyyən bir məqsədi yerinə yetirmək üçün təsirli bir yazılı əsər yaratmaqdır. Tələbələr yazının məqsədinin, auditoriyasının və kontekstinin əhəmiyyətindən xəbərdar olduqdan sonra effektiv icraya nail olmaq üçün aşağıdakı əsas akademik diskurs bacarıqlarından istifadə edə bilərlər.

a.Parafraza orijinal yazıçının fikirlərini müxtəlif söz seçimləri və bəzən orijinal mətndən söz/cümlə sırasının yenidən təşkili ilə təqdim etməkdir. Tələbələr sitat gətirilən mətnlərin orijinal sözlərini və formasını saxlamaq istədikdə birbaşa sitatdan istifadə olunur. Tələbələrə aydın şəkildə öyrədilməlidir ki, parafraz edilmiş hissələr ifadə edərkən adekvat olmalıdır. Başqa sözlə, orijinal müəllifin çatdırdığı məna mahiyyətə tutulmalı və təhrif edilməməlidir. Tələbələr orijinal mətni ifadə edəndə və ya birbaşa sitat gətirdikdə, həm essenin mətnində, həm də istinad siyahısında orijinal mənbəni qəbul etməlidirlər. Tələbələr yalnız müəllifin soyadını və nəşr ilini deyil, əgər varsa, səhifənin nömrəsini (nömrələrini) də daxil etməlidirlər. Orijinal mətnlərin ətrafında birbaşa dırnaq işarəsi qoymalıdırlar. Tələbələrə açıq şəkildə öyrədilməlidir ki, onlar öz məqalələrini müəyyən bir kontekstdə yerləşdirmək, oxucu ilə yazıçı arasında ümumi zəmin yaratmaq üçün əsas terminləri müəyyən etməli, öz mövqelərini dəstəkləməli və ya bəzən öz fikirlərini təsdiqləmək kimi əsaslı səbəblərə görə sitat gətirməli və ya şərhəldən istifadə etməli, müəyyən bir mövzuya dair fikirlərin sonrakı arqumentlər üçün zəmin yaratmaq üçün bölündüyünü əsaslandırmalıdırlar.

b.Leksik müxtəliflik uğurlu yazının vacib hissəsidir, çünki o, esseni mürəkkəb və maraqlı göstərə bilər. Leksik müxtəliflik "maraqlı söz seçimi və ya yazıda lüğətdən səmərəli istifadə" deməkdir [2, s.89]. Daha çox leksik müxtəlifliyə malik mətnlər daha yüksək bal toplayır və oxucularda daha yaxşı təəssürat yaradır. Tələbələr mətn emal proqramında quraşdırılmış tezaurus və lüğətə müraciət edə, cümlə kontekstini nəzərdən keçirə və yazılarında leksik müxtəlifliyi yaxşılaşdırmaq istəyirlərsə, ardıcıl formallıq səviyyəsini saxlaya bilərlər [2, s.100-103]. Ancaq yaxşı esse yaratmaq üçün təkə leksik müxtəliflik kifayət deyil. Məzmun, fikirlərin inkişafı, arqumentasiya keyfiyyəti, qrammatikanın düzgün istifadəsi və mexanika kimi digər aspektlər də eyni dərəcədə vacibdir.

c.Müəllimlər adətən tələbələrə yazıda məchul növdən deyil, məlum növdən istifadə etmələrini tövsiyə edirlər. Akademik yazıda isə məchul növdən istifadəyə iki səbəbdən icazə verilmə bilər. Birincisi, məchul növdən düzgün istifadə yazıçılara əhəmiyyətinə görə xüsusi bir obyektə diqqət yetirməyə imkan verə bilər. Məchul növdən istifadənin ikinci səbəbi yazıçılara öz bəyanatlarından bilərəkdən uzaqlaşmaq imkanı verməkdir. Yazıçı məchul növ vasitəsilə öz şəxsiyyətlərini aşağı salmaqla, elmi yazılarda tez-tez münasib olan ifadələrin obyektivliyini artırma bilərlər.

Yazıda əsas məsələlərdən biri də düşünmə prosesidir. Müəllim tələbələr yazı yazdıqları zaman əvvəlcə düşünmələri üçün şərait yaradır. Tələbələr mövzu ilə bağlı nə yazma biləcəkləri haqqında beyin fırtınasından istifadə edə bilərlər. Daha sonra bu fikirləri genişləndirərək yazı prosesini tamamlayırlar.

Oxu bacarığının öyrədilməsi

C.Harmer, mənalı oxu fəaliyyətlərinin tələbələrin söz ehtiyatına, orfoqrafiyasına və yazısına müsbət təsir etdiyini vurğulayır [3, s.145]. H.D.Broun, oxu qabiliyyətinin həm də yazı, dinləmə və danışma bacarıqlarını inkişaf etdirəcəyini qeyd etmişdir [1].

C.Skrivener-in fikrincə, ən böyük problemlərdən biri insanların müxtəlif sürətlə və müxtəlif üsullarla oxumasıdır [7, s.88]. Bununla belə, H.D.Braun üçün yazı dilinin oxu səylərinə mane ola biləcək bəzi xüsusiyyətləri qalıcılıq, işləmə vaxtı, pauza, orfoqrafiya, mürəkkəblik, lüğət və rəsmilikdir [1, s.303].

Tədqiqatçılar tələbələrə daha yaxşı oxucuya çevirmək üçün demək lazımdır ki, hər sözü başa düşməyə ehtiyac olmadığını və skimming (əsas mövzuları, əsas fikirləri, ümumi mövzunu, əsas strukturları və s. tapın) və skan (xüsusi fərdi məlumat hissələrini tapmaq) kimi üsullardan istifadənin məqsədəuyğun olduğunu qeyd edirlər. H.D.Broun və C.Harmer üçün tələbələr həmçinin məlumat üçün mətni gözdən keçirə və skan edə bilərlər. Bununla belə, onlar həm də oxumaqda məqsədi müəyyən etməli, qrafemik qaydalar və nümunələrdən, nisbətən sürətli başa düşmək üçün səmərəli səssiz oxu üsullarından istifadə etməli, semantik xəritələşdirmə və ya klasterləşdirmə aparmalı, müəyyən olmadıqda təxmin etməli, lüğəti təhlil etməli, hərfi və nəzərdə

tutulan mənə arasında fərq qoymalı və münasibətləri emal etmək üçün diskurs markerlərindən istifadə etməlidirlər.

Tədqiqatçılar tərəfindən aparılan sinif müşahidələrinə görə, dərslər zamanı dörd bacarığın inteqrasiya olunmadığı və dilin kommunikativ yanaşmasının istifadə olunmadığı müəyyən edilmişdir. Aparılan sorğular sübut etmişdir ki, tələbələrin əksəriyyəti başqa ölkələrdən olan insanlarla ünsiyyət qurmaq, səyahət etmək və ya yaxşı iş tapmaq üçün ingilis dilini öyrənmək istəyirlər. Digər tərəfdən, ingilis dili dərslərində kommunikativ yanaşma tələbələri dildən istifadə etməyə, məhsuldar və qəbuledici bacarıqlara, başqa sözlə, kommunikativ bacarıqlara, bu yolla dilin öyrənilməsində əsas məqsədə və tələbələrin dilə verdikləri əsas məqsədə nail olmağa vadar edəcək.

Nəticə

Dörd bacarığı kommunikativ yanaşma ilə inkişaf etdirmək üçün hər dərslər tələbələr əvvəlki dərslərdə keçirilən mövzunun məzmunu və fəaliyyətləri yadda saxlamalı, əvvəlki bilikləri aktivləşdirməli və “*parçaların*” köməyi ilə açıq suallara cavab verərək danışmağa imkan verməlidirlər. Məsələn, sual “*Keçən dərsdə nə etdik*”; tələbələr dəftərlərini yoxlayır və etdiklərini xatırlayır, sonra əllərini qaldıraraq “*keçən həftə biz...*” parçasından istifadə edərək özlərinə danışmaqda kömək edirlər.

Bu mərhələ başa çatdıqda və dərslərin məqsədini bildikdən sonra onlar dərslərin mövzusu ilə bağlı suallara cavab verirlər, həm də hissəciklərin köməyi ilə və dərslər zamanı nitq bacarıqlarını inkişaf etdirməyə kömək edirlər. Bu suallar onlara mövzunu anlamağa, əvvəlki bilikləri aktivləşdirməyə kömək edir və müəllimə tələbələrin mövzu ilə bağlı fikirlərini, ideyalarını və kontekstini bilməyə imkan verir.

Bu fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi zamanı tapşırıqlar və suallar hər bir sinifdə ingilis dilində diktə edilmiş, bu yolla tələbələr dinləmə bacarıqlarını inkişaf etdirmiş, eyni zamanda onlara nitqdə kömək etmişlər, nəzərə alsaq ki, dinləmə tələffüzü, səsləri, intonasiyanı təkmilləşdirir.

Nəticə etibarilə, kommunikativ dil tədrisi yanaşması dilin öyrədilməsi və öyrənilməsi yollarında böyük dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Kommunikativ dil tədrisi “kommunikativ səriştə”ni dil tədrisinin məqsədinə çevirmək və dinləmə, danışma, oxuma və yazma daxil olmaqla dörd dil bacarığının öyrədilməsi üçün prosedurlar hazırlamaq məqsədi daşıyır. Bu bacarıqları inteqrasiya olunmuş şəkildə və qarşılıqlı asılıqla inkişaf etdirmək vacibdir. Kommunikativ dil tədrisi əsas dilə çevrilir və bütün dünyada istifadə olunur. Dil öyrənənlər anlayışları öyrənməyə daha çox diqqət yetirirlər. Diqqət dil strukturlarını və leksik birləşmələri dərk etmək deyil. Kommunikativ dil tədrisinin əsas məqsədi fərdləri ünsiyyətdə bacarıqlı etməkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Brown H. Douglas. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education Inc. 2007

2. Ferris D.R. Language power: Tutorials for writers. Boston, New York: Bedford/St. Martin's. 2014
3. Harmer J. How to Teach English. An Introduction to the Practice of English Language Teaching. 2001
4. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Third edition. Longman, 2003, 384p.
5. Ilyas O.A. and Salih F.M. Teaching English Composition Writing at College Level. Journal of Education and Science, 18, 2011, pp.217- 233
6. Nunan D. Second Language Teaching and Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 1999
7. Scrivener J. Learning Teaching. Oxford: MacMillan. 2005
8. Stern H.H. Fundamental Concepts of Language Teaching. Oxford: Oxford University Press. 1983
9. Ur Penny. A course in language teaching: practice and theory. Cambridge: Cambridge University Press, 1991, pp.388
10. Widdowson H.G. The teaching of English as communication. English Language Teaching 27(1), 1972, pp.15–18

S.M.Rzayeva
G.M.Hasanova

INTEGRATIVE DEVELOPMENT OF LISTENING, SPEAKING, READING AND WRITING IN LANGUAGE LEARNING

Summary

The article examines the essence of communicative language teaching and the role of the four basic skills - reading, writing, listening and speaking - in the development of language. The authors emphasize that more effective results are achieved when these skills are taught in an integrative manner, rather than separately. Listening and speaking skills serve to form real communication habits, while writing and reading skills serve to ensure academic expression and lexical development. A communicative approach increases students' motivation, strengthens their readiness for communication, and makes the learning process interactive. The results of the study show that students consider language learning important mainly for communication, travel, and professional opportunities. As a result, communicative language teaching is considered the most effective approach to language learning in the modern era.

Keywords: *communicative language teaching, language skills, listening, speaking, reading, writing, communication, motivation*

**С.М.Рзаева
Г.М.Гасанова**

ИНТЕГРАТИВНОЕ РАЗВИТИЕ АУДИРОВАНИЯ, ГОВОРЕНИЯ, ЧТЕНИЯ И ПИСЬМА В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ЯЗЫКА

Резюме

В статье рассматривается сущность коммуникативного обучения языку и роль четырёх основных навыков: чтения, письма, аудирования и говорения — в развитии языка. Авторы подчёркивают, что более эффективные результаты достигаются, когда эти навыки преподаются комплексно, а не по отдельности. Навыки аудирования и говорения служат для формирования реальных коммуникативных навыков, в то время как навыки письма и чтения служат для обеспечения академического выражения и развития лексики. Коммуникативный подход повышает мотивацию студентов, укрепляет их готовность к общению и делает процесс обучения интерактивным. Результаты исследования показывают, что студенты считают изучение языка важным, главным образом, для общения, путешествий и профессиональных возможностей. В результате коммуникативное обучение языку считается наиболее эффективным подходом к изучению языка в современную эпоху.

Ключевые слова: коммуникативное обучение языку, языковые навыки, аудирование, говорение, чтение, письмо, коммуникация, мотивация

Rəyçi: f.ü.f.d., dosent Nəcəfova Şəfiqə Yusif qızı tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur